ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 22.10.2004
COM(2004) 718 τελικό

2004/0251 (COD)

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

{SEC(2004) 1314}

(υποβληθείσα από την Επιτροπή)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

1. ΠΕΔΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

1.1. Στόχος

1.1.1. Καλύτερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη

Η καλύτερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη είναι ένας από τους βασικούς στόχους της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, στον οποίο τα άτομα και οι επιχειρήσεις δεν πρέπει να εμποδίζονται ή να αποθαρρύνονται από την άσκηση των δικαιωμάτων τους λόγω της ασυμβατότητας ή της πολυπλοκότητας των νομικών και διοικητικών συστημάτων στα κράτη μέλη. Η έννοια της πρόσβασης στη δικαιοσύνη πρέπει στο συγκεκριμένο πλαίσιο να περιλαμβάνει την προώθηση της προσφυγής σε δέουσες διαδικασίες επίλυσης των διαφορών για τα άτομα και τις επιχειρήσεις και όχι μόνο την πρόσβαση στο δικαστικό σύστημα.

Η προτεινόμενη οδηγία συμβάλει στο συγκεκριμένο στόχο διευκολύνοντας την πρόσβαση στην επίλυση των διαφορών μέσω δύο ειδών διατάξεων: πρώτον, διατάξεις που αποσκοπούν να εξασφαλίσουν ορθή σχέση μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής διαδικασίας, θεσπίζοντας ελάχιστους κοινούς κανόνες στην Κοινότητα για σειρά βασικών θεμάτων της πολιτικής δικονομίας. Δεύτερον, παρέχοντας τα απαραίτητα εργαλεία στα δικαστήρια των κρατών μελών για να προωθήσουν ενεργά τη χρήση της διαμεσολάβησης, χωρίς εντούτοις να καταστήσουν τη διαμεσολάβηση αναγκαστική ή να τη συνδυάσου με ειδικές κυρώσεις.

Διατάξεις που αφορούν τη διαδικασία διαμεσολάβησης ή το διορισμό ή τη διαπίστευση διαμεσολαβητών έχουν αποκλειστεί από την πρόταση οδηγίας. Έχοντας υπόψη τις αντιδράσεις στην Πράσινη Βίβλο του 2002 και τις τρέχουσες εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο δεν είναι βέβαιο ότι οι νομοθετικές διατάξεις αποτελούν την καλύτερη λύση. Η Επιτροπή δεν συμπεριέλαβε στην παρούσα πρόταση διατάξεις όσον αφορά τη διαδικασία διαμεσολάβησης και αντ' αυτού προτίμησε να ενθαρρύνει πρωτοβουλίες αυτορρύθμισης και επιζητεί να συνεχίσει να πράττει τοιουτοτρόπως μέσω της προτεινόμενης οδηγίας.

Στις διαβουλεύσεις για το προκαταρκτικό σχέδιο της παρούσας πρότασης οι περισσότερες απαντήσεις υποστήριζαν τη συνολική προσέγγιση του σχεδίου όσον αφορά τόσο τα καλυπτόμενα όσο και τα αποκλειόμενα θέματα. Σε σύγκριση με το προκαταρκτικό σχέδιο επήλθαν ορισμένες αλλαγές, κυρίως του τεχνικού χαρακτήρα, σε ορισμένες ειδικές διατάξεις και εξηγούνται περαιτέρω στο τμήμα 3.

1.1.2. Υγιής σχέση μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής διαδικασίας σε αστικές υποθέσεις

Τα στοιχεία που επελέγησαν για την παρούσα πρόταση αποτελούν ουσιαστικά θέματα που δεν μπορούν να αντιμετωπισθούν ικανοποιητικά μέσω λύσεων με βάση την αγορά. Αυτό αφορά κυρίως τους κανόνες πολιτικής δικονομίας που μπορούν να έχουν επιπτώσεις στη χρήση της διαμεσολάβησης καθώς και στην αποτελεσματικότητά της. Η αλληλεπίδραση μεταξύ διαμεσολάβησης και

παραδοσιακής δικαστικής διαδικασίας μπορεί να παρατηρηθεί σε διάφορες περιπτώσεις όπως για παράδειγμα:

– τα μέρη προβλέπουν να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση αμέσως μετά τη γένεση της διαφοράς ως εναλλακτική λύση στην υποβολή αγωγής· εάν τα μέρη επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν τη διαμεσολάβηση και αποτύχουν να καταλήξουν σε συμφωνία διακανονισμού, μετά το πέρας της διαμεσολάβησης κινείται δικαστική διαδικασία·

– εάν επιτευχθεί μέσω της διαμεσολάβησης συμφωνία διακανονισμού, ένα από τα μέρη μπορεί να παραλείψει να εκπληρώσει τη συμφωνία, ζητώντας την έναρξη δικαστικής διαδικασίας·

– τα μέρη κινούν δικαστική διαδικασία αμέσως μετά τη γένεση της διαφοράς, χωρίς να έχουν (ακόμα) εξετάσει τη δυνατότητα διαμεσολάβησης.

Προς το παρόν στη σχέση μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής διαδικασίας υπάρχουν ορισμένα ασαφή στοιχεία που οφείλονται στην απουσία εθνικών δικονομικών διατάξεων ή στις διαφορές που υφίστανται μεταξύ αυτών των τελευταίων, στοιχεία που γίνονται ιδιαίτερα εμφανή στις καταστάσεις που παρουσιάζουν διασυνοριακά χαρακτηριστικά. Ακόμα και αν η διαμεσολάβηση μπορεί να αποτελεί την πιο κατάλληλη μορφή επίλυσης της διαφοράς σε κάποια δεδομένη περίπτωση αυτές οι ασάφειες μπορούν να ωθήσουν τα μέρη να επιλέξουν την παραδοσιακή δικαστική διαδικασία. Ένα σταθερό και προβλέψιμο νομικό πλαίσιο θα καταστήσει τη διαμεσολάβηση ισοδύναμη της δικαστικής διαδικασίας κατά τρόπον ώστε οι παράγοντες που αφορούν τη συγκεκριμένη διαφορά να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιλογή των διαδίκων όσον αφορά τη μέθοδο επίλυσης της διαφοράς. Ένα τέτοιο πλαίσιο θα συντελούσε επίσης στο να διατηρηθεί η δυνατότητα των μερών να επιλύουν τη διαφορά τους μέσω δικαστικής διαδικασίας ακόμα και αν έχει επιχειρηθεί διαμεσολάβηση.

1.1.3. Προώθηση της χρήσης της διαμεσολάβησης

Η αξία την οποία αντιπροσωπεύει η αυξημένη προσφυγή στη διαμεσολάβηση έγκειται κυρίως στα προτερήματα του ίδιου του μηχανισμού επίλυσης της διαφοράς: είναι ένας ταχύτερος, απλούστερος και οικονομικότερος τρόπος επίλυσης των διαφορών, ο οποίος επιτρέπει να λαμβάνεται υπόψη ευρύτερη κλίμακα συμφερόντων των μερών, με μεγαλύτερη πιθανότητα επίτευξης συμφωνίας η οποία θα τηρηθεί οικειοθελώς και η οποία εξασφαλίζει τη φιλική και σταθερή σχέση μεταξύ τους. Η Επιτροπή πιστεύει ότι η διαμεσολάβηση διαθέτει ανεκμετάλλευτο δυναμικό ως μέθοδος επίλυσης των διαφορών και ως μέσο για την παροχή πρόσβασης στη δικαιοσύνη στα άτομα και στις επιχειρήσεις.

Ο ρόλος της Κοινότητας στην άμεση προώθηση της διαμεσολάβησης είναι εντούτοις κατ' ανάγκη περιορισμένος και το μόνο συγκεκριμένο μέτρο για την προώθηση της διαμεσολάβησης που περιέχεται στην πρόταση είναι η υποχρέωση των κρατών μελών να επιτρέπουν στα δικαστήρια να προτείνουν τη διαμεσολάβηση στους διαδίκους. Η ορθή σχέση μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής διαδικασίας θα συμβάλει εντούτοις έμμεσα στην έμμεση προώθηση της διαμεσολάβησης.

Οι στόχοι της παρούσας πρότασης δεν μπορούν να επιδιωχθούν μεμονωμένα χωρίς να ληφθεί υπόψη αυτή ακριβώς η παροχή των υπηρεσιών διαμεσολάβησης. Το ζήτημα της ποιότητας των υπηρεσιών διαμεσολάβησης πρέπει ως εκ τούτου να εξεταστεί από κοινού και σαν συνάρτηση των άλλων διατάξεων της προτεινόμενης οδηγίας οι οποίες προϋποθέτουν επαρκή βαθμό αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών στις διασυνοριακές καταστάσεις.

1.1.4. Σχέση με τη διοργάνωση των δικαστικών συστημάτων των κρατών μελών

Ένα από τα συχνά αναφερόμενα προτερήματα της διαμεσολάβησης συνίσταται στο γεγονός ότι η αυξημένη χρήση της μπορεί να ελαφρύνει την πίεση που αντιμετωπίζει το δικαστικό σύστημα, μειώνοντας τις συχνά μακρές προθεσμίες για την εξέταση των υποθέσεων και επιτρέποντας ενδεχομένως την εξοικονόμηση δημοσίων πόρων. Δεδομένου ότι προτεινόμενη οδηγία επιδιώκει να προωθήσει τη χρήση της διαμεσολάβησης, μπορεί να έχει αληθώς θετική επίπτωση υπ' αυτή την έννοια. Αυτό όμως δεν επιδιώκεται σαν ανεξάρτητος στόχος για διάφορους λόγους. Πρώτον, η διοργάνωση του δικαστικού συστήματος αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών. Δεύτερον και σημαντικότερο η διαμεσολάβηση έχει αξία από μόνη της σαν μέθοδος επίλυσης των διαφορών, στην οποία οι πολίτες και οι επιχειρήσεις μπορεί να έχουν εύκολη πρόσβαση και η οποία αξίζει να προωθηθεί ανεξάρτητα από τη δυνατότητά της να μειώσει την πίεση του δικαστικού συστήματος. Η Επιτροπή δεν θεωρεί τη διαμεσολάβηση σαν εναλλακτική λύση προς τις δικαστικές διαδικασίας· αποτελεί μάλλον μία από τις διάφορες μεθόδους επίλυσης των διαφορών τις οποίες διαθέτει η σύγχρονη κοινωνία και η οποία μπορεί ενδεχομένως να είναι πιο κατάλληλη για ορισμένες διαφορές αλλά όχι αναγκαστικά για όλες. Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι η ύπαρξη εναλλακτικών τρόπων επίλυσης των διαφορών εν γένει δεν μπορεί με κανένα τρόπο να άρει την υποχρέωση των κρατών μελών να διατηρούν ένα αποτελεσματικό και δίκαιο νομικό σύστημα το οποίο να ανταποκρίνεται στις αξιώσεις της ευρωπαϊκής σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία αποτελεί ένα από τους κεντρικούς πυλώνες μιας δημοκρατικής κοινωνίας..

1.1.5. Αξιολόγηση αντίκτυπου

Πραγματοποιήθηκε προκαταρτική αξιολόγηση του αντίκτυπου της παρούσας πρότασης στο πλαίσιο της ετήσιας στρατηγικής πολιτικής για το 2004. Η πρόταση δεν επελέγη για εις βάθος αξιολόγηση του αντίκτυπου. Η προτεινόμενη οδηγία στοχεύει να αυξήσει τη χρήση της διαμεσολάβησης στην ΕΕ, η οποία θα έχει επωφελή οικονομικά αποτελέσματα μειώνοντας το κόστος συναλλαγών για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, μέσω ταχύτερης και οικονομικότερης επίλυσης των διαφορών. Η διαμεσολάβηση μπορεί επίσης να συμβάλει στην εγκαθίδρυση σταθερότερου οικονομικού και κοινωνικού κλίματος διατηρώντας τη σχέση μεταξύ των μερών μετά την επίλυση της διαφοράς, σε αντίθεση με τα συχνά αρνητικά αποτελέσματα που συνεπάγεται η επίλυση μιας διαφοράς μέσω δικαστικής διαδικασίας. Η διαδικασία διαβούλευσης και άλλα προπαρασκευαστικά στάδια περιγράφονται στο παράρτημα. Από άποψη πολιτικών εναλλακτικών λύσεων η προτεινόμενη οδηγία περιλαμβάνει ουσιαστικά κανόνες πολιτικής δικονομίας και τα αποτελέσματα δεν μπορούν να επιτευχθούν με κανένα άλλο νομικό μέσο.

1.2. Νομική βάση

Ο στόχος και το περιεχόμενο της παρούσας πρότασης οδηγίας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 65 ΣΕΚ δεδομένου ότι αφορά κανόνες πολιτικής δικονομίας, ενώ η διάταξη για την ποιότητα και την κατάρτιση στο άρθρο 4 είναι συμπληρωματική προς τις άλλες διατάξεις. Η προτεινόμενη οδηγία είναι απαραίτητη για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενόψει της ανάγκης να εξασφαλιστεί η πρόσβαση σε μηχανισμούς επίλυσης των διαφορών για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις που ασκούν τις τέσσερις ελευθερίες και της ανάγκης να εξασφαλιστεί η ελευθερία παροχής και λήψης υπηρεσιών διαμεσολάβησης.

Όπως τονίστηκε στην περιγραφή των στόχων της πρότασης η ανάγκη κοινοτικής δράσης στον συγκεκριμένο τομέα απορρέει από την ανάγκη να υπάρχει ασφάλεια δικαίου καθόλη τη διάρκεια της διαφοράς ανεξάρτητα από την παρουσία διασυνοριακών στοιχείων σε οποιοδήποτε στάδιο. Για να εξασφαλιστεί ένα συνεκτικό νομικό πλαίσιο είναι ως εκ τούτου απαραίτητο να εξετασθούν βασικά ζητήματα της συνολικής αλυσίδας ενδεχόμενων γεγονότων που μπορούν να προκύψουν μετά τη γένεση της διαφοράς, έχοντας υπόψη όλα τα πιθανά ενεχόμενα σενάρια (επιτυχία/αποτυχία της διαμεσολάβησης, συμφωνία διακανονισμού τηρούμενη ή μη από τους διαδίκους, κλπ.).

Στο πλαίσιο των εναλλακτικών τρόπων επίλυσης των διαφορών, η επίπτωση των διασυνοριακών στοιχείων ενδέχεται να είναι μεγαλύτερη από την περίπτωση εξέτασης μέτρων που αφορούν μεμονωμένα τη δικαστική διαδικασία, επειδή πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σχετικοί παράγοντες τόσο κατά το χρόνο της διαμεσολάβησης όσο και σε κάθε μεταγενέστερη αστική διαδικασία, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι αυτοί οι παράγοντες μπορούν να μεταβληθούν στο εν τω μεταξύ. Για παράδειγμα, τα διασυνοριακά στοιχεία μπορούν να απορρέουν από την κατοικία ή τον τόπο εγκατάστασης ενός ή και των δύο μερών, από τον τόπο της διαμεσολάβησης ή από την έδρα του αρμόδιου δικαστηρίου. Η αποδοχή της διαμεσολάβησης μπορεί από μόνη της να διέπεται από δίκαιο διαφορετικό από εκείνο που εφαρμόζεται στην αρχική έννομη ή συμβατική σχέση μεταξύ των μερών και η συμφωνία διακανονισμού που ακολουθεί μπορεί να διέπεται από το δίκαιο τρίτης χώρας. Ενδέχεται η εν λόγω συμφωνία να πρέπει να εκτελεστεί επιπλέον σε ένα άλλο κράτος μέλος, σε συνάρτηση για παράδειγμα από τον τόπο όπου ευρίσκονται τα αγαθά του οφειλέτη κατά τη στιγμή της εκτέλεσης.

Δεν θα ήταν εντούτοις εύλογο να περιοριστεί η έκταση εφαρμογής της πρότασης με μόνο στόχο να εξαλειφθούν τα εμπόδια που δημιουργούνται από τα διασυνοριακά στοιχεία ή να διευκολυνθεί η επίλυση μόνον εκείνων των διαφορών που παρουσιάζουν διασυνοριακό στοιχείο, ανεξάρτητα από τον ορισμό.

Εξετάζοντας το ενδεδειγμένο της διαμεσολάβησης ως τρόπου επίλυσης της συγκεκριμένης διαφοράς, τα διασυνοριακά στοιχεία αντιπροσωπεύουν μόνο μία από τις πολυάριθμες συνθήκες που πρέπει να εξεταστούν. Οι υπόλοιπες αφορούν τόσο τον χαρακτήρα της διαφοράς και την ουσία της υπόθεσης όσο και τους παράγοντες που συνδέονται με το κόστος, τις προθεσμίες και της προοπτικές επιτυχίας. Η ενθάρρυνση της προσφυγής στη διαμεσολάβηση στις περιπτώσεις μόνο των διαφορών που περιλαμβάνουν διασυνοριακό στοιχείο θα ήταν κατά συνέπεια καταχρηστική και θα δημιουργούσε τον κίνδυνο διακρίσεων επειδή τα δικαστήρια θα πρότειναν αυτή τη λύση σε ορισμένους διαδίκους μόνο σε συνάρτηση με τον

τόπο κατοικίας τους. Ένας περιορισμός αυτού του είδους θα σήμαινε αναμφίβολα ουσιαστική μείωση της πρακτικής επίπτωσης της προτεινόμενης οδηγίας. Η εξάρτηση της ικανότητας εφαρμογής των κανόνων πολιτικής δικονομίας που περιλαμβάνονται στην προτεινόμενη οδηγία από την παρουσία διασυνοριακών στοιχείων θα οδηγούσε μάλλον σε αυξημένη αβεβαιότητα δικαίου. Ένας τέτοιος περιορισμός του πεδίο εφαρμογής θα άφηνε εξάλλου τη δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας στα χέρια των διαδίκων οι οποίοι θα μπορούσαν να εισάγουν διασυνοριακά στοιχεία με την επιλογή διαμεσολαβητή η δικαστηρίου για να επωφεληθούν από τους κανόνες που θεσπίζονται από την οδηγία.

Η προτεινόμενη οδηγία θα αποτελέσει σημαντικό μέρος του νομικού πλαισίου των υπηρεσιών διαμεσολάβησης στην Κοινότητα όσον αφορά την ελευθερία παροχής και λήψης υπηρεσιών σε άλλο κράτος μέλος. Ο περιορισμός της έκτασης εφαρμογής της στις διασυνοριακές καταστάσεις θα συνεπαγόταν τη δημιουργία δύο παράλληλων νομικών καθεστώτων, δηλαδή διαφορετικών κανόνων όσον αφορά την παροχή και τη λήψη υπηρεσιών διαμεσολάβησης, με κίνδυνο να υπάρχουν δυσμενείς διακρίσεις τόσο για τους χρήστες όσο και τους παρόχους αυτών των υπηρεσιών. Αυτά τα αποτελέσματα αντιτίθενται τόσο στις αρχές της εσωτερικής αγοράς όσο και στις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί από την Κοινότητα για να απλουστευθεί το ρυθμιστικό πλαίσιο για τους ιδιώτες και τις επιχειρήσεις.

Συμπερασματικά, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εισαγωγή προϋπόθεσης που να επιβάλει ρητά την παρουσία διασυνοριακών επιπτώσεων θα εμπόδιζε την υλοποίηση των στόχων της προτεινόμενης οδηγίας και θα έβλαπτε την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η οδηγία πρέπει κατά συνέπεια να εφαρμόζεται σε όλες τις καταστάσεις ανεξάρτητα από την παρουσία διασυνοριακών στοιχείων κατά τη στιγμή της διαμεσολάβησης ή της δικαστικής διαδικασίας.

1.3. Επικουρικότητα και αναλογικότητα

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη ασφάλειας δικαίου και προβλεψιμότητας στις καταστάσεις που υπάρχει σχέση μεταξύ διαμεσολάβησης και δικαστικής διαδικασίας με την παρουσία διασυνοριακού στοιχείου καθώς και την ανάγκη να εξασφαλιστεί η καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς κατά την προσφορά ή τη λήψη υπηρεσιών διαμεσολάβησης, οι στόχοι της παρούσας πρότασης δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη. Τα μέτρα που λαμβάνονται σε κοινοτικό επίπεδο θα είναι πιο αποτελεσματικά από τις μεμονωμένες πρωτοβουλίες κάθε κράτους μέλους για λόγους συνοχής και θέσπισης ορισμένων βασικών ενιαίων κανόνων που θα ισχύουν τόσο στις διασυνοριακές καταστάσεις όσο και σε εθνική κλίμακα.

Οι διατάξεις της παρούσας πρότασης δεν υπερβαίνουν τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των προβλεπόμενων στόχων. Η οδηγία επελέγη ως το καλύτερα προσαρμοσμένο μέσο επειδή οι διατάξεις της στοχεύουν στην επίτευξη ορισμένων ειδικών στόχων αφήνοντας στα κράτη μέλη την επιλογή των μέσων για την επίτευξή τους. Η παρούσα πρόταση περιορίζεται επίσης στα προβλήματα που μπορούν να επιλυθούν μόνο μέσω της νομοθετικής οδού και αποκλείει αντιθέτως εκείνα στα οποία μπορεί να δοθούν λύσεις με βάση την αγορά.

2. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ, ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Πληροφορίες σχετικά με αυτά τα θέματα περιλαμβάνονται στο συνημμένο έγγραφο εργασίας.

2004/0251 (COD)

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 61, στοιχεία γ), καθώς και το άρθρο 67, παράγραφος 5, δεύτερη περίπτωση,

την πρόταση της Επιτροπής[1],

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής[2],

Δρώντας σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 251 της Συνθήκης[3],

Εκτιμώντας τα εξής:

(1) Η Κοινότητα όρισε σαν στόχο τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, εντός του οποίου εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των ατόμων. Προς το σκοπό αυτό, η Κοινότητα θεσπίζει κυρίως στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις τα μέτρα που είναι απαραίτητα για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

(2) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 1999 κάλεσε τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν, στο πλαίσιο καλύτερης πρόσβασης στη δικαιοσύνη στην Ευρώπη, εναλλακτικές εξωδικαστικές διαδικασίες.

(3) Το Συμβούλιο θέσπισε συμπεράσματα για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών (ADR) σσύμφωνα με το αστικό και εμπορικό δίκαιο το 2000 και δήλωσε ότι ο καθορισμός βασικών αρχών στον συγκεκριμένο τομέα αποτελεί ουσιαστικό στάδιο για να δοθεί η δυνατότητα επεξεργασίας και καλής λειτουργίας εξωδικαστικών διαδικασιών για την επίλυση των διαφορών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις κατά τρόπον ώστε να απλουστευθεί και να βελτιωθεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

(4) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το 2002 Πράσινη Βίβλο, η οποία προβαίνει σε απολογισμό της τρέχουσας κατάστασης όσον αφορά τους ADR στην Ευρώπη και

---

1 ΕΕ C , , σ.. .
2 ΕΕ C , , σ.. .
3 ΕΕ C , , σ.. .

ξεκίνησε ευρεία διαβούλευση με τα κράτη μέλη και τους ενδιαφερομένους σχετικά με ενδεχόμενα μέτρα προοριζόμενα να ενθαρρύνουν τη χρήση της διαμεσολάβησης.

(5) Ο στόχος που συνίσταται στην εξασφάλιση καλύτερης πρόσβασης στη δικαιοσύνη, ο οποίος αποτελεί μέρος της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, θα πρέπει να περιλαμβάνει την πρόσβαση στις δικαστικές και εξωδικαστικές μεθόδους επίλυσης των διαφορών. Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να συμβάλει στην καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, κυρίως όσον αφορά την παροχή και τη λήψη υπηρεσιών διαμεσολάβησης.

(6) Η διαμεσολάβηση μπορεί να προσφέρει οικονομική και ταχεία εξωδικαστική επίλυση των διαφορών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις μέσω διαδικασιών προσαρμοσμένων στις ανάγκες των διαδίκων. Οι συμφωνίες διακανονισμού που επιτυγχάνονται μέσω της διαμεσολάβησης προσφέρονται περισσότερο για εκούσια εκτέλεση και επιτρέπουν να διατηρηθεί φιλική και βιώσιμη σχέση μεταξύ των μερών. Αυτά τα προτερήματα είναι ακόμη πιο έντονα στις καταστάσεις που περιλαμβάνουν διασυνοριακά στοιχεία.

(7) Είναι κατά συνέπεια απαραίτητο να θεσπιστεί νομοθεσία-πλαίσιο, η οποία να εξετάζει βασικά ζητήματα πολιτικής δικονομίας ειδικότερα, για να ενθαρρυνθεί η περαιτέρω χρήση της διαμεσολάβησης και να εξασφαλιστεί ότι οι διάδικοι που προσφεύγουν στη διαμεσολάβηση μπορούν να στηρίζονται σε ένα προβλέψιμο νομικό πλαίσιο.

(8) Η παρούσα οδηγία πρέπει να καλύπτει τις διαδικασίες στις οποίες δύο ή περισσότερα μέρη σε μία διαφορά επικουρούνται από έναν διαμεσολαβητή για να καταλήξουν σε φιλικό διακανονισμό για την επίλυση της διαφοράς, αλλά αποκλείει τις οιονεί δικαστικές διαδικασίες όπως η διαιτησία, η παρέμβαση διαμεσολαβητή, οι καταγγελίες καταναλωτών, οι αποφάσεις εμπειρογνωμόνων και οι διαδικασίες στις οποίες αρχές εκδίδουν τυπική σύσταση, δεσμευτική ή μη, όσον αφορά την επίλυση της διαφοράς.

(9) Απαιτείται ένας ελάχιστος βαθμός συμβατότητας των κανόνων πολιτικής δικονομίας όσον αφορά το αποτέλεσμα της διαμεσολάβησης για την παραγραφή και τον τρόπο με τον οποίο προστατεύεται ο εμπιστευτικός χαρακτήρας της διαμεσολάβησης σε κάθε μεταγενέστερη δικαστική διαδικασία. Η δυνατότητα την οποία έχει το δικαστήριο να παραπέμπει τα μέρη σε διαμεσολάβηση θα πρέπει εξίσου να καλυφθεί, διατηρώντας ταυτόχρονα την αρχή σύμφωνα με την οποία η διαμεσολάβηση αποτελεί εκούσια διαδικασία.

(10) Η διαμεσολάβηση δεν πρέπει να θεωρείται ως δευτερεύουσα λύση σε σχέση με τη δικαστική διαδικασία λόγω του ότι η εκτέλεση των συμφωνιών διακανονισμού εξαρτάται από την καλή θέληση των μερών. Είναι κατά συνέπεια απαραίτητο να εξασφαλιστεί ότι όλα τα κράτη μέλη καθιερώνουν διαδικασία με την οποία μια συμφωνία διακανονισμού μπορεί να επικυρωθεί με δικαστική ή άλλη απόφαση ή με έγκυρο έγγραφο δικαστηρίου ή δημόσιας αρχής.

(11) Μια τέτοια δυνατότητα θα επιτρέψει την αναγνώριση και την εκτέλεση των συμφωνιών διακανονισμού σε όλη την Ένωση, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τις κοινοτικές πράξεις που διέπουν την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών και άλλων αποφάσεων.

(12) Για να εξασφαλιστεί η απαραίτητη εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών κατά την τήρηση του απορρήτου, την αναστολή των προθεσμιών παραγραφής καθώς και την αναγνώριση και την εκτέλεση των συμφωνιών διακανονισμού, πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή αποτελεσματικοί μηχανισμοί ελέγχου της ποιότητας όσον αφορά την παροχή των υπηρεσιών διαμεσολάβησης και την κατάρτιση των διαμεσολαβητών.

(13) Αυτοί οι μηχανισμοί και αυτά τα μέτρα, τα οποία θα καθοριστούν από τα κράτη μέλη και μπορούν να συμπεριλαμβάνουν την προσφυγή σε λύσεις με βάση την αγορά, θα πρέπει να φροντίζουν να διατηρούν την ευελιξία της διαδικασίας διαβούλευσης και την αυτονομία των μερών. Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει αυτορρυθμιστικά μέτρα σε κοινοτικό επίπεδο μέσω, για παράδειγμα, της επεξεργασίας ενός ευρωπαϊκού κώδικα δεοντολογίας σχετικά με τα ουσιαστικά ζητήματα της διαδικασίας διαμεσολάβησης.

(14) Στον τομέα της προστασίας του καταναλωτή, η Επιτροπή θέσπισε το 2001 σύσταση[4] η οποία θεσπίζει τα ελάχιστα κριτήρια ποιότητας τα οποία πρέπει να προσφέρουν στους χρήστες τους οι εξωδικαστικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με τη συναινετική επίλυση καταναλωτικών διαφορών. Είναι ευκταία η τήρηση των αρχών από κάθε διαμεσολαβητή ή κάθε οργανισμό καλυπτόμενο από την εν λόγω σύσταση. Για να εξασφαλιστεί η διάδοση πληροφοριών σχετικά με αυτές τις αρχές, η Επιτροπή δημιουργεί μια βάση δεδομένων των εξωδικαστικών συστημάτων τα οποία θεωρούνται από τα κράτη μέλη ότι συμμορφώνονται με τις αρχές της σύστασης.

(15) Η παρούσα οδηγία τηρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδιαίτερα από τον Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Φροντίζει ειδικότερα να εξασφαλίσει την πλήρη τήρηση του δικαιώματος δίκαιης δίκης που αναγνωρίζεται από το άρθρο 47 του εν λόγω Χάρτη.

(16) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορούν συνεπώς, λόγω των διαστάσεων και των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο, η Κοινότητα μπορεί να θεσπίσει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που ορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, που ορίζεται στο συγκεκριμένο άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της.

(17) [Σύμφωνα με το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία γνωστοποίησαν την επιθυμία τους να συμμετέχουν στη θέσπιση και στην εφαρμογή της παρούσας οδηγίας. / Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία δεν συμμετέχουν στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύονται από αυτήν]

(18) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου σχετικά με τη θέση της Δανίας, που προσαρτάται στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνθήκη για την

---

[4] Σύσταση της Επιτροπής της 4ης Απριλίου 2001 σχετικά με τις αρχές που εφαρμόζονται στα εξωδικαστικά όργανα συναινετικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών (ΕΕ L 109, 19.4.2001, σ.. 56).

ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Δανία δεν συμμετέχει στη θέσπιση της παρούσας οδηγίας, η οποία κατά συνέπεια δεν τη δεσμεύει και δεν ισχύει έναντι αυτής.

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1 – Στόχος και πεδίο εφαρμογής

1. Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στην επίλυση διαφορών ενθαρρύνοντας την προσφυγή στη διαμεσολάβηση και φροντίζοντας για τη δημιουργία υγιούς σχέσης μεταξύ της διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

3. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως «κράτος μέλος» νοούνται τα κράτη μέλη εξαιρουμένης της Δανίας.

Άρθρο 2 – Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

(α) ως «διαμεσολάβηση» νοείται κάθε διαδικασία, ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επικουρούνται από έναν τρίτο για να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς, ανεξάρτητα από το αν αυτή η διαδικασία κινείται με πρωτοβουλία των μερών, προτείνεται ή διατάσσεται από δικαστήριο ή προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους.

Δεν καλύπτει τις απόπειρες που γίνονται από τον δικαστή για την επίλυση της διαφοράς κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας που αφορά την εν λόγω διαφορά·

(β) ως «διαμεσολαβητής» νοείται οποιοσδήποτε τρίτος ο οποίος αναλαμβάνει διαμεσολάβηση, ανεξαρτήτως της ονομασίας του ή του επαγγέλματός του στο σχετικό κράτος μέλος και του τρόπου με τον οποίο διορίστηκε για τη διεξαγωγή της εν λόγω διαμεσολάβησης ή επιφορτίστηκε με τη διεξαγωγή της.

Άρθρο 3 – Παραπομπή στη διαμεσολάβηση

1. Ένα δικαστήριο επιλαμβανόμενο υπόθεσης μπορεί, ανάλογα με την περίπτωση και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, να καλέσει τα μέρη να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση για να επιλύσουν τη διαφορά. Το δικαστήριο μπορεί σε κάθε περίπτωση να καλέσει τα μέρη να συμμετέχουν σε ενημερωτική συνεδρίαση για τη χρήση της διαμεσολάβησης.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη εθνικής νομοθεσίας η οποία καθιστά την προσφυγή στη διαμεσολάβηση υποχρεωτική ή υποκείμενη σε κίνητρα ή κυρώσεις, ανεξάρτητα από το αν γίνεται πριν ή μετά την έναρξη της δικαστικής διαδικασίας, στο βαθμό που αυτή η νομοθεσία δεν εμποδίζει το δικαίωμα

πρόσβασης στο δικαστικό σύστημα, κυρίως στις καταστάσεις στις οποίες ένας εκ των διαδίκων κατοικεί σε κράτος μέλος διαφορετικό εκείνου στο οποίο βρίσκεται το δικαστήριο.

Άρθρο 4 – Ποιότητα της διαμεσολάβησης

1. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την επεξεργασία προαιρετικών κωδίκων δεοντολογίας και την προσχώρηση σε αυτούς τους κώδικες των διαμεσολαβητών και των οργανισμών που παρέχουν υπηρεσίες διαμεσολάβησης, τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο, καθώς και αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου της ποιότητας σχετικά με την παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης.

2. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την κατάρτιση διαμεσολαβητών προκειμένου να δίνεται η δυνατότητα στα μέρη της διαφοράς να επιλέγουν ένα διαμεσολαβητή ικανό να διεξαγάγει τη διαμεσολάβηση με την αναμενόμενη από τα μέρη αποτελεσματικότητα.

Άρθρο 5 –Εκτέλεση των συμφωνιών διακανονισμού

1. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε κατόπιν αιτήσεως των μερών, μια συμφωνία διακανονισμού που επιτυγχάνεται μετά το πέρας διαμεσολάβησης να μπορεί να επικυρωθεί μέσω δικαστικής ή άλλης απόφασης, δημοσίου εγγράφου ή οποιασδήποτε άλλης πράξης δικαστηρίου ή δημόσιας αρχής που καθιστά τη συμφωνία εκτελεστή κατά τον ίδιο τρόπο με δικαστική απόφαση σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, υπό την επιφύλαξη ότι η εν λόγω συμφωνία δεν είναι αντίθετη προς το ευρωπαϊκό δίκαιο ή το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το όνομα των δικαστηρίων ή των δημοσίων αρχών που είναι αρμόδιες να παραλάβουν αίτηση σύμφωνα με την παράγραφο 1.

Άρθρο 6 – Παραδεκτό των αποδεικτικών στοιχείων κατά την αστική δικαστική διαδικασία

1. Ο διαμεσολαβητής καθώς και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο συμμετέχει στην παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης δεν μπορεί να καταθέτει σε δικαστική διαδικασία μαρτυρία ή αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν οποιοδήποτε από τα ακόλουθα στοιχεία:

   (α) πρόσκληση ενός εκ των μερών να προσφύγει σε διαμεσολάβηση ή το γεγονός ότι ένα εκ των μερών ήταν διατεθειμένο να συμμετέχει σε διαμεσολάβηση·

   (β) τις γνώμες που εκφράζονται ή τις υποδείξεις που διατυπώνονται από ένα εκ των μερών σε διαμεσολάβηση επ' ευκαιρία ενδεχόμενης επίλυσης της διαφοράς·

   (γ) τις δηλώσεις ή τις ομολογίες που γίνονται από ένα εκ των μερών κατά τη διαμεσολάβηση·

(δ) τις προτάσεις που γίνονται από τον διαμεσολαβητή·

(ε) το γεγονός ότι ένα εκ των μερών δήλωσε ότι είναι διατεθειμένο να δεχθεί πρόταση διακανονισμού που γίνεται από τον διαμεσολαβητή·

(στ) έγγραφο το οποίο έχει συνταχθεί αποκλειστικά για τους σκοπούς της διαμεσολάβησης.

2. Η παράγραφος 1 ισχύει ανεξάρτητα από τη μορφή των πληροφοριών ή των αποδείξεων που αναφέρονται σε αυτήν.

3. Η αποκάλυψη των πληροφοριών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν μπορεί να διαταχθεί από δικαστήριο ή οποιαδήποτε άλλη δικαστική αρχή σε αστική δικαστική διαδικασία και, εάν αυτές οι πληροφορίες προσφέρονται ως αποδεικτικά στοιχεία κατά παράβαση της παραγράφου 1, αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία θεωρούνται απαράδεκτα. Αυτές οι πληροφορίες μπορούν εντούτοις να αποκαλύπτονται ή να γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία

(α) στο μέτρο που είναι απαραίτητο για την εφαρμογή η την εκτέλεση συμφωνίας διακανονισμού που προκύπτει άμεσα από τη διαμεσολάβηση,

(β) για επιτακτικούς λόγους δημόσιας τάξης, κυρίως για να εξασφαλιστεί η προστασία παιδιών ή να αποφευχθεί ο κίνδυνος να θιγεί η φυσική και ψυχολογική ακεραιότητα προσώπου, ή

(γ) εφόσον συμφωνείται από τον διαμεσολαβητή και τα μέρη.

4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1, 2 και 3 εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το κατά πόσο η δικαστική διαδικασία αφορά ή μη τη διαφορά που αποτελεί ή που αποτέλεσε το αντικείμενο της διαμεσολάβησης.

5. Υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 1, αποδεικτικά στοιχεία τα οποία θα ήταν άλλως παραδεκτά σε δικαστική διαδικασία δεν καθίστανται απαράδεκτα λόγω του ότι έχουν χρησιμοποιηθεί σε διαμεσολάβηση.

Άρθρο 7 – Αναστολή των προθεσμιών παραγραφής

1. Η προθεσμία παραγραφής όσον αφορά την καταγγελία η οποία αποτέλεσε το αντικείμενο της διαμεσολάβησης αναστέλλεται από τη στιγμή κατά την οποία, μετά τη γένεση της διαφοράς:

(α) τα μέρη συμφωνούν να προσφύγουν στη διαμεσολάβηση,

(β) η προσφυγή στη διαμεσολάβηση διατάσσεται από το δικαστήριο, ή

(γ) η υποχρέωση προσφυγής στη διαμεσολάβηση γεννάται δυνάμει του εθνικού δικαίου κράτους μέλους.

2. Όταν η διαδικασία διαμεσολάβησης λαμβάνει τέλος χωρίς να έχει καταλήξει σε συμφωνία, η προθεσμία αρχίζει εκ νέου να μετράει από τη στιγμή κατά την οποία η διαμεσολάβηση λήγει χωρίς να υπάρχει συμφωνία διακανονισμού, αρχής γενομένης

από την ημερομηνία κατά την οποία είτε ένας εκ των μερών ή και τα δύο είτε ο διαμεσολαβητής δηλώνουν ότι η διαμεσολάβηση έληξε ή αποσύρονται πραγματικά. Αυτή η προθεσμία διαρκεί σε κάθε περίπτωση τουλάχιστον ένα μην από την ημερομηνία κατά την οποία αρχίζει να μετράει, εκτός εάν πρόκειται για προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ασκηθεί αγωγή για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο ένα προσωρινό ή ανάλογο μέτρο να παύσει να παράγει τα αποτελέσματά του ή να ανακληθεί.

Άρθρο 8 – Διατάξεις εκτέλεσης

Η Επιτροπή δημοσιεύει τις πληροφορίες για τις αρχές και τα δικαστήρια που ανακοινώνονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2.

Άρθρο 9 - Μεταφορά

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι απαραίτητες για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο την 1η Σεπτεμβρίου 2007. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή.

2. Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις εν λόγω διατάξεις, αυτές οι τελευταίες περιλαμβάνουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από αυτή την παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή της. Οι λεπτομέρειες αυτής της παραπομπής θεσπίζονται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 10 – Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα μετά τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 11 - Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	*Για το Συμβούλιο*
Ο Πρόεδρος	*Ο Πρόεδρος*